

h.c. Myrenet

I.S. TURGHENIEV

PĂRINȚI
ȘI
COPII

*Traducere din limba rusă și note
Mircea Lutic*

Katkov, redactorul *Analelor Ruse*, a văzut în Bazarov preamărirea nihilismului. Majoritatea criticilor a găsit în Bazarov caricatura generației tinere. *Contemporanul*, prin pana lui Antonovici, a fost de părere că nivelul artistic al acestui roman e destul de coborât față de producțiile trecute ale autorului. Pisarev a găsit în creația lui Turgheniev adevăr și valabilitate. Analizând firea lui Bazarov, autorul a socotit că pentru asemenea naturi excepționale nu este loc în lumea meschină. Triumful lui nu poate fi decât în moarte, în care intră eroic. Dar pentru tineret rămâne învățământ că forțele proaspete și inteligente nu trebuie să se depărteze de drumul drept spre extreme primejdioase. Majoritatea criticilor și cititorilor nu voia să recunoască, însă, în Bazarov, un prototip al adevăraților revoluționari.

Adevăr este că Ivan Turgheniev nu a ținut să facă din această carte decât ceea ce îi dicta observația directă a realităților vieții. Preocuparea artistică a fost numai să creeze oameni vii, ceea ce a și izbutit să facă. Și a făcut să pătrundă în ea poezia și lirismul care-i sunt caracteristice.

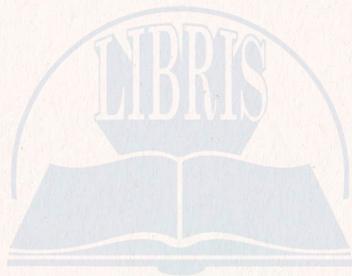
Mihail SADOVEANU, *Evocări*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, pp. 239–243

În romanul *Părinți și copii* (1862), considerat de unii critici cel mai reușit roman al lui Turgheniev, acțiunea este simplă, dar tipurile sunt variate, iar ambianța este admirabil descrisă. Fondul ideologic (conflictul dintre generații și deasupra acestuia conflictul dintre idealismul – cam nebulos – al lui Bazarov și egoismul vulgar, apoi dintre vederile progresiste și cele conservatoare) se susține de-a lungul unei acțiuni simple, în centrul căreia se află o acțiune de dragoste.

Ovidiu DRIMBA, *Istoria literaturii universale*, vol. 2, Editura Saeculum I.O., Editura Vestala, București, 1997, pp. 310–311

CUPRINS

<i>Cronologie</i>	5
Părinți și copii	13
<i>Referințe critice</i>	313

I

– Ei, ce mai zici, Piotr, tot nu se vede? întrebă în ziua de 20 mai a anului 1859 un boier ca de vreo patruzeci de ani, îmbrăcat într-un palton prăfuit și în pantaloni cadrilați, ieșind cu capul gol în pridvorul scund al unui han de pe drumul N. și adresându-se valetului său, un flăcăiandru cu obraji bucălați și cu puf alburiu mijit în bărbie.

Slujitorul, a cărui ținută – cercelul de peruzea din ureche, părul pomădat și mișcările reverențioase ale corpului – trăda un tânăr modern, de croială nouă, aruncă o privire în zare, de-a lungul drumului, și răspunse:

– Nu, nu se vede.

– Chiar nimic? repetă boierul.

– Nimic, întări sluga.

Boierul oftă și se așeză pe banca din pridvor.

Cât timp șade el acolo, cu picioarele strânse sub bancă și își plimbă îngândurat privirile de jur-împrejur, să ne folosim de acest prilej și să-l prezentăm cititorului.

Numele lui e Nikolai Petrovici Kirsanov. La cincisprezece verste de han are o moșioară frumoasă, cu vreo două sute de suflete sau, cum îi place chiar lui să zică de când și-a despărțit ogoarele de cele ale țăranilor, o „fermă“

cu două sute de deseatine¹ de pământ. Tatăl său, general activ, participant la războiul din 1812, aproape analfabet, grosolan, dar altfel om de treabă, a tras toată viața la jug. Mai întâi a condus o brigadă, apoi a fost pus în fruntea unei divizii și, trăind tot timpul în provincie, în virtutea gradului său, juca un rol destul de însemnat. Nikolai Petrovici, ca și fratele său mai mare Pavel, despre care vom vorbi mai încolo, s-a născut în sudul Rusiei și până la vârsta de paisprezece ani a fost instruit în casa părintească, înconjurat de guvernori de duzină, de aghiotanți obraznici, dar foarte servili, și de alți indivizi de-o teapă cu ei, din comandamentul diviziei sau din statul-major al armatei. Mamă-sa, născută Koleazina, care de fată purtase numele Agathe, iar ca soție de general devenise Agafokleia Kuzminișna Kirsanova, făcea parte din categoria tipică a „soțiilor de comandant”; purta bonete somptuoase și rochii foșnitoare de mătase, la biserică se apropia prima să sărute crucea, vorbea tare și mult, le îngăduia copiilor în fiecare dimineață să-i sărute mâna, iar seara, înainte de culcare, îi binecuvânta, într-un cuvânt, trăia ca o aristocrată, după bunul plac. Ca fiu de general, Nikolai Petrovici, aidoma fratelui său Pavel, trebuia să îmbrățișeze cariera militară, deși nu excela prin curaj, ba chiar își câștigase porecla de „suflet de vrabie”; însă tocmai în ziua când îi sosise vestea despre numirea sa în cadrul armatei, s-a întâmplat să-și rupă piciorul și, după

ce zăcu la pat două luni, rămase beteag pe viață. Tatăl său se lăsă păgubaș și hotărî să-i aleagă o slujbă civilă. De cum împlini optsprezece ani, îl duse la Petersburg și îl înscrise la universitate. Cam în vremea aceea, fratele său ajunsese ofițer și își făcea stagiul într-un regiment de gardă. Așadar, cei doi tineri se așezară cu traiul la aceeași gazdă, supravegheați de la distanță de un văr de-al mamei lor, un anume Ilia Koleazin, înalt funcționar de stat. Întors la divizie și la consoartă, tatăl lor le trimitea doar din când în când câte o scrisoare, așternută pe foi mari de hârtie cenușie, cu un scris lăbărțat de conțopist. La sfârșitul fiecărei scrisori stăteau negreșit cuvintele: „Piotr Kirsanov, general-maior”, împodobite sârguincios cu niște parafe întortocheate. În 1835, Nikolai Petrovici părăsi universitatea cu titlul de licențiat și, în același an, generalul Kirsanov, deblocat după o inspecție nereușită a trupelor, se mută împreună cu soția la Petersburg. Luă cu chirie o casă lângă parcul Tavriceski și se înscrise la clubul englezesc, dar muri pe neașteptate, lovit de apoplexie. La scurtă vreme după moartea lui, neputând să se acomodeze cu atmosfera anostă a capitalei, se stinse și Agafokleia Kuzminișna, răpusă de plictiseala vieții la pensie. Cât despre Nikolai Petrovici, acesta se îndrăgostise, încă de când trăiau părinții și spre marele lor necaz, de fiica cinovnicului Prepolovenski, fosta sa gazdă; era o fată drăguță și, cum se zice, cultivată, care citea în reviste articole serioase, publicate la rubrica „Științe”. Se însură cu ea îndată ce se sfârși doliul și, părăsindu-și slujba de la Ministerul

¹ Unitate de măsură agrară rusească, egală cu 1,9 hectare

Domeniilor, unde fusese oploșit de taică-său, cunoscu împreună cu Mașa, tânăra lui nevestă, fericirea vieții de familie, mai întâi într-o vilă de lângă Institutul Silvic, apoi în oraș, într-o locuință mică, dar destul de comodă, cu o scară frumos lustruită și un salonaș cam răcoros, și în sfârșit la țară, unde se stabili pentru totdeauna și unde nu peste mult timp se născu feciorul lor Arkadi. Cei doi soți duceau un trai bun și liniștit, aproape fără să se despartă unul de altul, citeau împreună, cântau duete sau interpretau partituri la pian, la patru mâini; ea sădea flori și îngrijea păsările din ogradă, el se ducea din când în când la vânatoare și vedea de gospodărie, iar Arkadi creștea fără nici o grijă. Astfel trecură zece ani ca un vis. În 1847, soția lui Kirsanov muri. El îndură cu greu această lovitură și albi în câteva săptămâni; ca să se mai întremeze puțin, își pusese în gând să plece în străinătate... dar sosi anul 1848, care zădărnici totul. Vrând-nevrând, se întoarse la țară și, după o perioadă îndelungată de inactivitate, se apucă să facă schimbări la moșie. În 1855 își duse feciorul la universitate și petrecu împreună cu el trei ierni în capitală, aproape fără să iasă din casă, căutând în schimb să lege cunoștință cu tinerii tovarăși ai lui Arkadi. În ultima iarnă însă, n-a mai putut să plece la Petersburg, și iată-l acum, în luna mai a anului 1859, încărunchit de-a binelea, grăsun și puțin gârbov, așteptându-și fiul, care, ca și el pe vremuri, se întorcea acasă cu titlul de licențiat.

Sluga – fie din bună-cuviință, fie nedorind să rămână sub ochii boierului – se retrase după poartă și își aprinse

luleaua. Cu capul în piept, Nikolai Petrovici privea în jos, la treptele șubrede ale pridvorului. Un ditamai puiul peștiș se plimba țațoș pe scară, călcând apăsător cu labele lui mari, galbene; o pisică murdară, tolănită pe balustradă, se uita la el cam cruciș. Soarele încălzea puternic: din tinda întunecoasă a hanului venea un miros de pâine caldă de seară. Nikolai Petrovici căzu pe gânduri. În minte i se învălmășeau mereu cuvintele: „Fiul meu... licențiat... Arkașa...” Încerca să se gândească la altceva, dar îl copleșeau mereu aceleași gânduri. Își aminti de regretata lui soție... „Nu i-a fost dat să se bucure și ea!” șopti cu tristețe... Un porumbel vinețiu și dolofan se lăsă în zbor pe marginea drumului și se repezi să bea apă dintr-o băltoacă de lângă fântână. Nikolai Petrovici îl urmărea cu privirea, dar urechea sa prinse în depărtare zgomotul unei trăsurii care se apropia...

– Pare-se că sosește conașul, vesti sluga, răsărind de după poartă.

Nikolai Petrovici sări în picioare și își aținti privirea în lungul drumului. Apăru o trăsură trasă de trei cai de poștă, în care se zărea o șapcă studențească și un chip drag, cu trăsături cunoscute...

– Arkașa! Arkașa! exclamă Kirsanov și se repezi înainte, dând din mâini...

O clipă mai târziu, buzele lui lăsau pe obrazul tânărului licențiat, încă neumbrit de tuleiele bărbii, prăfuit și ars de soare, un sărut zgomotos.